

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 328

Parasjat Troema

6 Adar 5770
19/20 februari 2010

Overzicht Troema (Exodus 25:1-27:19)

Hashem geeft Mosjé de opdracht om een *Misjkan* (Heiligdom) te bouwen en geeft hem gedetailleerde instructies. De Israëlieten worden gevraagd hun kostbare metalen en edelstenen te geven voor dat doel, alsmede weefsels, huiden, olie en specerijen. Op de binnenplaats van het *Misjkan* is een altaar voor de brandoffers en een wasbekken voor de *Kohaniem* – priesters – om hun handen en voeten te wassen. De Tent van de Samenkomst wordt door een gordijn in twee vertrekken verdeeld. Het buitenste vertrek is alleen toegankelijk voor de *Kohaniem*, de nakomelingen van Aharon. Hier staat een tafel met Toonbroden, de *Menora* – zevenarmige kandelaar – en het gouden reukwerk altaar. De binnenste kamer, het Heiligste der Heiligen, mag alleen door de *Kohen Gadol* – de Hogepriester – betreden worden en dan nog alleen maar eenmaal per jaar, op Jom Kippoer. Hier staat de Ark, waarin de Tien Geboden, ingegraveerd in de twee stenen tabletten, liggen, die Hasjem op de Berg Sinai aan het Joodse Volk gegeven heeft. Al de voorwerpen en al het vaatwerk, dat in het *Misjkan* gebruikt moet worden, zowel als de constructie van het *Misjkan*, worden uitgebreid en in detail beschreven.

*Met toestemming vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel
©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.*

Haftarat Troema (1 Koningen 5:26-6:13)

De bouw van de Tempel van Koning Salomo

De Haftara begint met de grote wijsheid van Koning Salomo te vermelden en dat er vrede heerste tussen Koning Salomo en Chiram, de koning van Tyrus (gelegen in het hedendaagse Libanon). Koning Salomo recruteerde 30.000 man om in Libanon te werken. Hij rouleerde hen in groepen van 10.000 per keer. Hij stuurde iedereen voor een maand naar Libanon en dan mochten ze terugkomen en twee maanden thuisblijven. Er werkten 150.000 mensen aan de Tempel, met 3.300 opzichters. Zij begonnen met het uithakken en vervoer van reusachtige stenen voor de fundering van de Tempel. 480 jaar na de Exodus uit Egypte, in het vierde jaar van de regering van Koning Salomo (toen hij 16 jaar was) begon hij met de bouw van de Tempel. De Tempel was 60 el lang, 20 el breed en 30 el hoog. Verdere informatie wordt gegeven over de bouw van de Tempel. De Tempel werd gebouwd van hele stenen en het metaal van gereedschap werd daarbij niet gehoord. De Tempel werd met balken en cederhout afgedekt. De Haftara besluit met de woorden van Hasjem: „Wat dit huis betreft, dat je bouwt, indien je wandelt volgens Mijn wetten, en Mijn rechtsvoorschriften zult uitvoeren en als je al Mijn geboden zult naleven en die zal volgen, dan zal Ik Mijn belofte, die Ik je vader David heb gedaan, met jou nakomen, en dan zal Ik daar wonen, te midden van de Israëlieten en Ik zal Mijn volk Israël nooit verlaten.”

Het verband tussen de parasja en de Haftara

De parasja vertelt ons over de bouw van het *Misjkan* (letterlijk: de Woning [van Hasjem], de reizende Tempel), waarin de heilige voorwerpen van het Joodse volk bewaard werden. Het *Misjkan* bevatte de *Aron Hakodesj* [de Heilige Ark] van het Verbond, waarin de Stenen Tafelen met de Tien Geboden lagen, de *Menora* [de zevenarmige kandelaar] en het Offer-altaar. In de Haftara lezen wij over de bouw van het *Beit HaMikdasj* – de Tempel, dat na 480 jaar de plaats in nam van het *Misjkan*.

De betekenis van de parasja en de Haftara voor vandaag

Het *Misjkan* wordt in Tora ook de Tent der Samenkomst genoemd. Daar verzamelde het volk zich om te horen wat Mosjé Rabbeinoe hen te leren had. In het *Beit HaMikdasj* kwam het volk bijeen om de zegeningen van de *Kohaniem* [de priesters] in ontvangst te nemen.

Vandaag hebben wij, ten gevolge van onze grote zonden, geen Tempel en geen *Misjkan* meer, maar we hebben wel een Huis van Samenkomst, een *Beit Knesset* of Synagoge [lett.: huis van samenkomst of vergaderplaats] waar we kunnen horen voorlezen uit Tora en gezamenlijk kunnen leren. Wanneer wij allen op Sjabbat samen naar de synagoge komen (en iemand uitnodigen die anders niet zou komen), misschien krijgen wij dan weer het Grote Huis van Samenkomst terug.

Inleiding tot Parasjat Troema door Ramban

Nu dat Hasjem met Israël van „aangezicht tot aangezicht” gesproken had over de Tien Geboden, en hen via Mosjé een klein aantal van de geboden gegeven had¹, welke als het ware de basis vormen van de rest van de mitswot van Tora, op dezelfde manier als waarop onze Geleerden, hun aandenken is tot zegen, vreemdelingen die zich tot het Jodendom wilden bekeren, behandelden.² En nu dat Israël voor zichzelf geaccepteerd had om alles te doen wat hen geboden werd door middel van Mosjé Rabbeinoe, vrede zij met hem (Sjemot 24:3), en Hij een verbond met hen betreffende dit alles gesloten had (id. 24:6-8), werden zij vanaf nu Zijn volk en werd Hij hun G-d (zie Wajjikra 26:12). Dit is in overeenstemming met de voorwaarde die Hij in het begin met hen was overeengekomen, toen hij hen beloofde (Sjemot 19:5): *En nu, als jullie Mij gehoorzamen en Mijn verbond in acht nemen, worden jullie voor Mij het dierbaarst van alle volkeren, want van Mij is heel de aarde.* En Hij zei (id. 6): *En jullie zult Mij een koninkrijk van prinsen zijn en een heilige natie.* En nu waren zij dus heilig [nu zij dat verbond met G-d waren aangegaan], en dus waardig om een Heiligdom in hun midden te hebben, waar de *Sjechina* [G-ds aanwezigheid op aarde] te midden van hen zou rusten. Daarom gaf G-d aan Mosjé nu eerst het gebod voor de bouw van het *Misjkan* [Tabernakel], zodat Hij een woning in hun midden zou hebben, gewijd aan Zijn Naam, en daar zou Hij tegen Mosjé spreken en de Israëlieten de rest van Zijn geboden geven.

Dus het voornaamste doel van het *Misjkan* was om een plaats te zijn, waar de G-ddelijke Aanwezigheid] zou rusten, en dat was de Ark, zoals er gezegd is [verderop v. 22]: *En daar zal Ik Mijn samenkomsten met jou hebben en zal Ik met je spreken van boven het deksel [van de Ark].* Daarom wordt de Ark en de deksel daarvan hier het eerst genoemd [vóór de instructies voor de bouw van het Heiligdom zelf], want de Ark was het belangrijkste van alles. Na de voorschriften voor de bouw van de Ark liet Hij de instructies voor de Tafel [met de Toonbroden] en de Menora [de zevenarmige kandelaar] volgen, want zij waren, net als de Ark, het „meubilair” van het *Misjkan* en gaven een indicatie voor het doel waarvoor het *Misjkan* gemaakt moest worden. Echter, toen Mosjé instructies gaf voor de bouw van het *Misjkan* in *Parasjat Wajjakheel*, noemde hij eerst de onderdelen waaruit de Woning moest worden opgebouwd, voordat hij de instructies gaf voor de Ark en de andere voorwerpen. En Betsalel maakte het dan ook inderdaad in die volgorde [d.w.z., eerst de Woning en dan zijn inhoud], want „het is de gewoonte van de wereld om eerst de woning te bouwen en dan de meubels” [Berachot 55a].

De diepere betekenis van het *Misjkan* is dat de Heerlijkheid van G-d, die op de Berg Sinai rustte toen Tora gegeven werd, op het *Misjkan* zal rusten, maar dan op een verholde manier. En zoals daar [24:16] geschreven staat dat *de Heerlijkheid van Hasjem rustte op de Berg Sinai*, en zoals er geschreven staat [Devariem 5:21]: *Zie, Hasjem, onze G-d heeft ons Zijn Heerlijkheid getoond en Zijn Grootheid*, zo ook is hier [verderop, 40:34] betreffende het Tabernakel geschreven: *en de Heerlijkheid van Hasjem vulde het Misjkan*, tegenover „Zijn Heerlijkheid” en „Zijn Grootheid” zoals genoemd bij Sinai. Dus de Heerlijkheid die oorspronkelijk aan het volk op Sinai geopenbaard werd, bleef voortdurend bij Israël in het *Misjkan*. En iedere keer als Mosjé het *Misjkan* binnenging, hoorde hij de door Hasjem uitgesproken woorden op dezelfde manier als waarop zij tegen hem gesproken werden op de Berg Sinai. En net zoals er gezegd is over *Matan Tora* [toen Tora gegeven werd]: *Vanuit de Hemel liet Hij je Zijn stem horen, om je te leren, en op aarde toonde Hij je Zijn grote vuur* [Devariem 4:36]. En zo is er ook over het *Misjkan* geschreven [Bamidbar 7:89]: *Hij hoorde de Stem tegen hem spreken vanaf de bovenkant van de deksel [van de Ark], van tussen de beide Cheroeviem en Hij sprak met hem.* De woorden „en Hij sprak met hem” worden hier herhaald, om over te brengen wat de Geleerden bij traditie hebben gezegd [in Bamidbar Rabba 14:22], dat de Stem vanuit de Hemel neerdaalde op het deksel van de Ark en van daar tot Mosjé sprak. Want alle gesprekken met Mosjé kwamen overdag uit de hemel en werden door Mosjé gehoord alsof zij kwamen van tussen de twee Cheroeviem. Dit was op dezelfde manier als bij *Matan Tora*, waarover geschreven staat [Devariem 4:36]: *en je hoorde Zijn woorden vanuit het midden van het vuur.* Dat is de reden waarom de Cheroebijnen allebei van goud gemaakt moesten worden³ [een kleur die lijkt op het vuur van Sinai]. Zo ook zegt de Schrift „...aan de ingang van de Tent der Samenkomst, vóór Hasjem, waar Ik met jullie zal samenkomen om daar met je te praten... en het zal geheiligd worden met Mijn Heerlijkheid” (verderop, 29:42-43).

1. Sjemot 21-23 (het grootste deel van Parasjat Misjpatiem)

2. In Traktaat Jevamot (47a) van de Babylonische Talmoed staat dat als een vreemdeling zich tot de Rabbijnen wendt, om tot het Jodendom te worden toegelaten, dan „informerer we hem wat over de lichtere voorschriften en wat over de zwaardere voorschriften...” De nieuwe bekeerling wordt dus niet de hele Tora ineens geleerd vóór zijn daadwerkelijke toetreding tot het Jodendom, maar alleen de basisprincipes daarvan, waarna hij moet beloven dat hij de de rest van de mitswot ook op zich zal nemen. *Ramban* zegt hier dat deze zelfde procedure op Sinai werd toegepast.

3. Zoals verderop in vers 18 gezegd wordt.

Inzicht in Parasjat Troema 5770

וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה

„Laten ze voor Mij een heffing nemen” (25:2)

Wat is hier de betekenis van het woord לִי – *li* – Mij? Er had toch ook kunnen staan: „Laten ze eenheffing nemen”?

De boer moet van zijn oogst iets afscheiden – *troema* – voordat hij er verder iets mee doet, en dat moet hij aan een *Kohen* geven. Tora zegt niet hoeveel hij van zijn oogst als *troema* moet afscheiden. Men kan dus zelfs de minimale hoeveelheid van één graankorrel van een enorme graanhoop afscheiden, en dan heeft men zijn Tora-plicht gedaan (Talmoed traktaat *Choelien* 137b). Echter, de Geleerden hebben vastgesteld dat men minstens 1/60 van zijn oogst moet afscheiden. Echter een gemiddeld persoon moet 1/50 (2%) afscheiden, en een royaal persoon 1/40 (2½%) van zijn oogst.

Het blijkt dat het woord לִי – *li* – Mij – de getalswaarde 40 heeft! Dus Hasjem vertelt Mosjé dat wanneer een Jood *troema* geeft aan de *Kohen*, hij royaal moet zijn en hem een veertigste van de oogst moet geven.

„Laten ze voor Mij een heffing nemen” (25:2)

Volgens *Rasji* betekent het woord *li* – Mij – hier „voor Mijn Naam.” Wat is het verband tussen *troema* en de Naam van Hasjem?

In *Bamidbar* (5:11-31) wordt de wet op de *Sota* besproken. Een *sota* is een vrouw, die door haar man gewaarschuwd is zich niet met een bepaalde andere man af te zonderen en hij verdenkt haar ervan dat zij dat toch gedaan heeft en met die andere man gemeenschap heeft gehad. Als ze dat ontkent, moet hij zijn vrouw voor de *Kohen* leiden, die haar schuld of onschuld zal onderzoeken. Daartoe wordt die afdeling van Tora, waar de Naam van Hasjem in voorkomt, opgeschreven op een stuk perkament en dat wordt vervolgens in water gedompeld, waarin de tekst, inclusief de Naam, oplost en wordt uitgewist.

Vlak voor deze afdeling over de *sota* wordt gezegd in ver 9: „Elke heffing... die de Israëlieten de priester brengen...” *Rasji* concludeert daar (*Bamidbar* 5:12): „Waarom zijn deze twee afdelingen [over de heffingen voor de priesters en de wetten voor de *sota*] na elkaar geschreven [wat is het verband tussen de heffingen voor de priesters en de wetten voor de *sota*]? En hij antwoordt: Indien iemand de gaven voor de priesters achterhoudt en hen niet geeft, dan zul je toch een keer naar de priester toe moeten komen, maar dan met je afgedwaalde vrouw, om je te leren dat zij tegenover *twee* onrecht gepleegd heeft, namelijk tegen haar man hier op aarde en tegen Hasjem in de hemel.

Dus als men de *Kohen* geeft wat hem toekomt, voorkomt men daarmee dat Hasjems Naam voor de *sota* moet worden uitgewist. Daarom zegt *Rasji* hier: de *troema* is voor *Mij* – opdat Mijn Naam niet zal worden uitgewist.

Een andere verklaring: De Naam van Hasjem mag niet worden uitgesproken zoals hij geschreven wordt, zegt de Talmoed in traktaat *Pesachiem* 50a. Echter, in het *Beit HaMikdasj* werd hij wel uitgesproken. Het doel van de inzameling van de heffingen was om van de opbrengst een *Beit HaMikdasj* te bouwen, waar de Naam wel mocht worden uitgesproken. Daarom was de heffing „voor Mijn Naam.”

Waarom staat er: „Laten ze een heffing nemen,” en waarom staat er niet: „Laten ze een heffing geven”?

Het antwoord is dat als een Jood *tsedaka* [liefdadigheid] geeft, hij niet alleen geeft, maar ook zelf krijgt. Wanneer de arme die *tsadaka* ontvangt, krijgt de gever een *zechoet* voor de mitswa, d.w.z. het wordt hem als een verdienste aangerekend, en daardoor krijgt hij het tien keer weer terug van Hasjem. In *Devariem* (14:22) staat: „*Aseer te'aseer* – je zult zeker verdienen.” Hierover zegt de Talmoed in traktaat *Ta'aniet* (9a): „*Aseer bisjviel sjetitasjeer* – door tien procent *tsedaka* te geven zul je rijk worden.”

Dus door aan het *Misjkan* te geven, namen de Joden voor zichzelf veel meer van Hasjem dan zij gaven.

MISJNA VAN DE WEEK

TRAKTAAT DEMAI

Met het commentaar van Rabbi Ovadia uit Bertinoro (RAV)

Misjna 1:1

(א) הקלין שבדמאי, השיתין, והרימין והעזרדין, ובנות שוח, ובנות שקמה, ונובלות התמרה, והגפנין, והנצפה. וביהודה, האוג, והחמץ שביהודה, והכסבר. רבי יהודה אומר, כל השיתין פטורין, חוץ משל דופרה. כל הרימין פטורין, חוץ מרימי שקמונה. כל בנות שקמה פטורות, חוץ מן המסטיפות:

Die welke soepel behandeld worden¹ bij *demai* zijn: wilde vijgen², *rimien*³, mispels, witte vijgen⁴, sycamoor vijgen⁵, onrijpe dadels⁶, *goefnien*⁷ en kapervruchten; en in Jehoeda sumak-vruchten⁸ en de azijn⁹ (in Jehoeda) en koriander¹⁰. Rabbi Jehoeda zegt: alle wilde vijgen zijn vrijgesteld¹¹, behalve die van de *doefra*¹². Alle *rimien* zijn vrijgesteld, behalve de *rimien* van Sjikmona¹³. Alle sycamoor vijgen zijn vrijgesteld, behalve die welke openbarsten¹⁴.

Aantekeningen

1. **Die soepel behandeld worden** – Vruchten waar de Geleerden soepel mee waren, dat hun *demai* niet verdiend hoefde te worden, omdat zij doorgaans afkomstig zijn van *hefker*, omdat zij niet belangrijk geacht worden en daarom gelden er twijfels voor: als ze van *hefker* afkomstig zijn, zijn zij vrijgesteld van *ma'aserot* en als zij van een bewaakt veld komen, zijn zij misschien al verdiend. Wanneer producten afkomstig zijn van *amei haärets*, die verdacht zijn dat zij geen *ma'aserot nemen*, dan moet men daar alsnog *troema* en *ma'aser* van afnemen en *ma'aser sjeni*, maar geen *troema gedola*, want daar worden zij niet van verdacht [nalatig te zijn], omdat daar de doodstraf op staat [wie dat eet]. Er is geen maat voor vastgesteld en een kleine hoeveelheid die afgescheiden wordt is reeds voldoende. Daarom ook is iedereen daar zorgvuldig in. Men hoeft geen *ma'aser risjon* of *ma'aser ani* af te scheiden van *demai*, ondanks dat de *amei haärets* daar verdacht voor zijn, want als de Leviet of de arme komt om zijn *ma'aser* op te eisen, kan men tegen hem zeggen: bewijs dat er nog geen *ma'aserot* van is afgescheiden, dan mag je het nemen. Want bij iedere financiële twist gaan wij uit van het principe dat wie iets uit handen van een ander wil hebben, moet bewijzen dat hij daar recht op heeft. Echter bij *troema-ma'aser* zeggen wij dat niet, want wie *tevel* eet, waar dus geen giften voor de priesters van zijn afgescheiden, is de dood schuldig. Daarom moet men *troema-ma'aser* afscheiden en ook *ma'aser sjeni*, opdat men het niet zal eten in onreinheid en ook niet zal eten buiten Jeruzalem (RAV).

2. **Wilde vijgen** – Vijgen uit de woestijn (RAV). [Volgens de Jeroesjalmi: de eerste vruchten die onrijp van de boom vallen.

3. **Rimien** – Mogelijk jujubes.

4. **Witte vijgen** – Een soort vijgen die eenmaal in de drie jaar rijpen en die groeien in de bossen (RAV).

5. **Sycamoor vijgen** – Een soort vijg die eruit ziet als een kastanje (RAV). [De sycamoor is een struikachtige boom (*ficus sycamorus*) van de familie der vijgenbomen. Hij komt veel voor in het Midden-Oosten en heeft een zoete, eetbare vrucht.]

6. **Onrijpe dadels** – Dadels die niet rijpen aan de boom maar die men onrijp plukt en naast elkaar neerlegt totdat zij gerijpt zijn en sommigen zeggen dat het dadels zijn die, voordat zij gerijpt zijn, door de wind van de bomen afgewaaid zijn (RAV).

7. **Goefnien** – Op druiven gelijkende vruchten die men onrijp in de wijn legt aan het eind van de oogst en die niet rijp worden (RAV) [Volgens anderen een soort dille].

8. **Sumak-vruchten** – Rambam zegt dat dit een boom is waaraan vruchten in een soort rode trossen groeien, die men in het Arabisch de Sumakboom noemt en dat deze vrucht niet als belangrijk beschouwd wordt (RAV). [Een kleine, struikachtige boom, waarvan de bladeren en pluimen gebruikt worden voor verfstof en leerlooien.]

9. **Azijn** – Aanvankelijk werd de wijn in Jehoeda niet verzuurd omdat men daar plengoffers van bracht en alle azijn in Jehoeda kwam uitsluitend van een inferieur soort wijn die gemaakt werd van druivenschillen. Daarom was de azijn in Jehoeda vrijgesteld [van verdienen]. Maar nadat de plengoffers ophielden en men azijn ging maken van [gewone] wijn, werd de azijn ook in Jehoeda *chajav* voor *demai*, zoals overal elders (RAV).

10. **Koriander** – Dit is het bijbelse *gad* [uit *Sjemot* 16:31] (RAV).

11. Vrijgesteld van de *demai*-voorschriften en wanneer men ze koopt van een 'am haärets hoeft men er geen *ma'aser* van te nemen.

12. **Doefra** – Een soort vijgeboom die tweemaal per jaar vruchten draagt (RAV).

13. **Sjikmona** – De naam van een plaats [bij Haifa] (RAV).

14. **Behalve die welke openbarsten** – Zij rijpen aan de boom, totdat zij opensplijten terwijl zij nog aan de boom zitten en zij worden allen als belangrijk beschouwd en zullen daarom niet op *hefker*-grond [in het wild] groeien. Maar de *halacha* is niet volgens Rabbi Jehoeda (RAV).

Obadia ben Abraham

Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

Obadia ben Abraham uit Bertinoro was een rabbijn en een commentator op de Mishna, gewoonlijk bekend als „**De Bartenura**” of **Obadia uit Bertinoro**.

Hij werd geboren en leefde in de tweede helft van de vijftiende eeuw in Italië; hij stierf in Jeruzalem omstreeks 1500. Hij was een leerling van Josef ben Solomon Colon (bekend als de *Maharik*), en hij was rabbijn in Bertinoro, een stad in de provincie Forlì, Noord-Italië, vanwaar hij zijn bijnaam kreeg.

Bertinoro is doorgaans bekend als *de* commentator van de Mishna; het belang van zijn commentaar blijkt uit het feit dat sinds de verschijning ervan in Venetië, in 1549, er nauwelijks een editie van de Misjna gedrukt is zonder zijn commentaar. Zijn commentaar is hoofdzakelijk gebaseerd op *Rasji* en *Rambam* en de Jeruzalemse Talmoed.

Zijn naam wordt vaak afgekort als *RAV*.

Uit de Babylonische Talmoed

De voornaamste onderwerpen van Traktaat Sjabbat Daf 30

Daf 30a

Van wie is die Misjna?

Een arbeid wordt alleen een verboden *melacha* op Sjabbat of Jom Tov genoemd, wanneer die gedaan wordt met een constructief doel. Rabbi Jehoeda meent dat volgens Tora ieder doel meetelt, Rabbi Sjim'on meent dat alleen de doelen die overeenkomen met de bouw van het Misjkan voor Tora meetellen (en de rest is alleen voor de Rabijnen verboden).

De Misjna op de vorige daf zegt dat wie de lamp dooft om de olie te sparen, een zondoffer moet brengen. Dit is dus de mening van Rabbi Jehoeda, want volgens R. Sjim'on zou hij daarvan vrijgesteld zijn, want het is geen constructieve reden. Dus de Misjna volgt de mening van Rabbi Jerhoeda, en de zieke die in de Misjna genoemd wordt, is niet levensgevaarlijk ziek, want anders had er gestaan dat het was toegestaan om de lamp voor hem te doven en niet dat men alleen is vrijgesteld van een zondoffer, want ook de Rabijnen staan het toe om de lamp te doven voor iemand die in levensgevaar is.

Een levende hond is beter dan een dode leeuw

Eens gaf Rav Tanchoem een lezing over het hiervoor genoemde onderwerp, dat men voor een ernstig zieke een lamp op Sjabbat mag doven. Hij stond voor een grote menigte, waaronder ook eenvoudige mensen waren, niet niet geleerd hadden, en hij wilde zijn woorden illustreren met een *agada*, waarin hij als het ware Koning Salomo aansprak:

„O, Salomo, waar is uw wijsheid? Uw woorden spreken die van uw vader David tegen, en u spreekt uzelf [in het boek Prediker] tegen. Uw vader heeft gezegd [*Tehilliem* 115:17]: ‘De doden kunnen G-d niet prijzen,’ terwijl u [in Prediker 4:2] schrijft: ‘Ik prijs de doden... meer dan de levenden.’ Dus kennelijk is voor u de dode belangrijker dan de levende. Maar daarna [in Spreuken 9:4] spreekt u uw eigen woorden tegen, en zegt u: ‘Een levende hond is beter dan een dode leeuw.’”

Rabbi Tanchoem verklaarde vervolgens waarom er geen tegenstelling is. De bedoeling van David was, zo verklaart hij, om de mensen op te wekken tot Tora-studie zolang zij nog leven, want na hun dood kunnen zij dat niet meer leren en daarmee Hasjem eren. En de betekenis van de woorden van Salomo, dat hij de doden meer prijst dan de levenden, is een verwijzing naar onze voorvaderen. Toen Israël zondigde met het Gouden Kalf, pleitte Mosjé veertig dagen voor G-d om hen te sparen, wijzend op al de verdiensten van het volk. Maar G-d luisterde niet en wilde het volk vernietigen. Totdat Mosjé zei: „Gedenk de verdiensten van de vaders” [*Dewariem* 9:26]. Pas toen was Hasjem onmiddellijk bereid het volk te sparen. Daarom zei Sjlomo: „Ik prijs de doden,” want *tsaddiekem* hebben na hun dood meer invloed.

Een andere verklaring voor Salomo's woorden: Toen Koning David gezondigd had met Batsjewa, vroeg hij Hasjem om vergiffenis. Hasjem vergaf hem. Daarop vroeg David om een teken, zodat iedereen zou weten

dat hij boete gedaan had voor zijn zonden. Hasjem beloofde hem dat teken te geven na zijn dood. Toen Salomo de Tempel wilde inwijden, wilden de deuren van de Tempel niet opengaan. Salomo riep daarop: „Hef jullie hoofden op, poorten, zodat de glorievolle koning kan binnenkomen” [Tehilliem 24:7]. Maar de poorten bleven gesloten. „Wie is die glorievolle koning?” vroegen de poorten, „ben jij dat zelf en verheerlijk jij jezelf?”. Dat is „Hasjem de machtige en strenge!” [ibid] antwoordde Salomo. Maar de poorten bleven gesloten. Toen sprak Salomo [III Kronieken 6:42]: „Hasjem, wendt U niet af van Uw gezalfde. Gedenk de toegewijheid van David, uw dienaar.” Onmiddellijk gingen de poorten open. Toen wist iedereen dat Hasjem David had vergeven. Daarom sprak Salomo lovend over de dode.

Rabbi Tanchoem ging verder met de verklaring van het vers dat een levende hond beter is dan een dode leeuw. Desgevraagd had Hasjem aan David onthuld dat hij op Sjabbat zou overlijden.

Daf 30b

Tora-leren verdrijft de dood

Vanaf die dag leerde David ieder Sjabbat de hele dag Tora, om te voorkomen dat de doodsengel vat op hem zou krijgen. Op de dag waarop David voorbestemd was om te sterven, zat David te leren en de engel kreeg geen vat op hem. Maar David had een boomgaard achter zijn paleis. De doodsengel ging naar buiten, klom in de boom en schudde de takken en bladen van de boom. David hoorde het geruis van de boom en ging naar buiten om te zien waar dat lawaai vandaan kwam. Hij klom op een ladder, maar bleef Tora-woorden zeggen. De ladder brak onder hem. Op dat moment hield David even op met Tora leren, en onmiddellijk sloeg de doodsengel toe.

Op diezelfde Sjabbat vroeg Salomo, die 12 jaar was, aan het Beit Hamidrasj: „Hoe brengen wij de dode het huis binnen [een lijk is *moektse* op Sjabbat]? De honden lopen buiten rond en mijn dode vader ligt daarbuiten.”

Zij antwoordden hem: „Leg een dood beest voor de honden [zodat zij die zullen opeten en je dode vader met rust zullen laten] en leg een brood of zet een klein kind op het lijk van je vader, dan mag je het naar binnen-brengen.” Daarom zei Salomo: „Een levende hond is beter dan een dode leeuw.” De levende honden mochten rechtsreeks gevoed worden, maar de dode koning, allegorisch voorgesteld door dode leeuw, mag op Sjabbat niet vervoerd worden, alleen via een omweg.

De ziel van de mens is een lamp van G-d

Tenslotte kwam R. Tanchoem toe aan het antwoord op de vraag toe: De ziel van een mens wordt een „lamp” genoemd [Speuken 20:27]: „De ziel van de mens is een lamp van G-d.” Dus als de ene lamp, moet worden gedood, opdat de ander lamp zal blijven branden, dan is het beter als de lamp die door mensen gemaakt is, gedooft wordt, opdat de lamp van Hasjem blijft branden!

De betekenis van enkele woorden in het boek Prediker

1. „Wat heeft een mens aan al zijn werken onder de zon?” [1:3] D.w.z. het heeft alleen nut als hij zich inspant om Tora te begrijpen, die geschapen was vóór de zon geschapen werd.
2. „Vrees G-d en houd je aan zijn geboden, want dat is heel de mens [12:13]”. D.w.z. dat de wereld geschapen is voor de mens, die zich houdt aan G-ds geboden.

Schijnbare tegenstellingen in het boek Prediker

„Boosheid is beter dan lachen [7:3]” en: „[lachen] is prijzenswaardig [2:2]”. D.w.z.: Beter de boosheid van Hasjem tegen de *tsaddiek* dan dat G-d lacht tegen de booswicht.

„Ik heb de vreugde geprezen [8:15]” en „Vreugde, wat bereikt men daarmee? [2:2]” D.w.z.: Vreugde over een mitswa is te prijzen, vreugde over luiheid en ledigheid bereikt niets.

Schijnbare tegenstellingen in het boek Spreuken

„Antwoordt een dwaas niet overeenkomstig zijn dwaasheid [26:4]” en „Antwoordt een dwaas overeenkomstig zijn dwaasheid [26:5]”. D.w.z.: als een dwaas over Tora spreekt, moet men hem antwoorden, als hij over andere dingen praat, besteedt men geen aandacht aan hem.

Hilchot Poeriem

Kitsoer Sjoelchan Aroech

HOOFDSTUK 140. De vier speciale Tora-lezingen.

1. De Sjabbat voor Rosj Chodesj Adar, die het dichtst bij de maand *Nisan* is, heet Sjabbat Parasjat Sjekaliem. Wanneer Rosj Chodesj op Sjabbat valt, dan is dat Sjabbat Sjekaliem. Men neemt dan drie Tora-rollen uit de Ark. Uit de eerste leest men de parasja van de week voor zes opgeroepen; uit de tweede rol leest men voor de zevende opgeroepene de parasja van Rosj Chodesj. Op Sjabbat zegt men daarna half-*kaddiesj*.¹ Uit het derde *Sefer* leest men de *maftier* parasjat Sjekaliem en men leest vervolgens de Haftara Sjekaliem. Wanneer men zich vergist en eerst parasjat Sjekaliem begon te lezen, dan beëindigt men dat², en de *maftier* leest men voor uit parasjat Rosj Chodesj en dan leest men de Haftara van Sjabbat Rosj Chodesj.

2. De Sjabbat voor Poeriem is Sjabbat Zachor. De Sjabbat voor Rosj Chodesj *Nisan* is Sjabbat Parasjat HaChodesj. Wanneer Rosj Chodesj op Sjabbat valt, dan is dat Parasjat HaChodesj, en de voorschriften ervoor zijn als Rosj Chodesj Adar, dat op Sjabbat valt. De Sjabbat voor Parasjat HaChodesj is Parasjat Para.

3. Sommigen zeggen dat de verplichting om Parasjat Zachor en Parasjat Para te lezen, *mid'Oraita* is³, en een minderjarige moet dat niet als *maftier* lezen. De bewoners van kleine dorpen, die geen minjan hebben, moeten naar een plaats komen waar wel een minjan is.⁴ Wanneer dat voor hen onmogelijk is, moet men lezen volgens de voorgeschreven melodie.

1. Het derde *Sefer Tora* wordt naast het tweede gelegd wanneer men half-*kaddiesj* zegt (*M.B.* 685:5).

2. Dezelfde regeling geldt als Rosj Chodesj *Nisan* op Sjabbat valt en de afdeling van *HaChodesj* gelezen wordt, voordat men de afdeling van Rosj Chodesj gelezen heeft (*M.B.* 685:5).

3. Vele *Acheronim* schrijven dat het lezen van de afdeling *Para Adoema* geen Tora-voorschrift is, maar ook een voorschrift van de Rabbijnen moet men uitvoeren (*M.B.* 685:15).

4. Dit geldt zelfs als iemand thuis een Tora-rol heeft maar geen *minjan* heeft. Ook al veronderstellen wij dat de vereiste van een minjan voor het lezen van de afdeling *Zachor* een Rabbijnse verordening is, de essentie van de mitswa om de afdeling *Zachor* te lezen is een verplichting van Tora (*M.B.* 685:16).

HOOFDSTUK 141. Het lezen van de *Meğilla*.

1. Vanaf het begin van de maand Adar neemt de vreugde toe. Een Jood die een geschil heeft met een niet-Jood, moet proberen dat deze maand in een rechtzitting te regelen.

2. In de tijd van Mordechai en Esther verzamelden de Joden zich op de 13de dag van de maand Adar, om voor hun leven op te komen in verzet tegen hun vijanden. Zij moesten dus op die dag van Hasjem erbarmen afsmeaken, dat Hij hen zou helpen. Het is de gewoonte dat als de Joden in oorlog zijn, dat zij vasten, opdat G-d hen zal helpen. Ook Mosjé Rabbeinoe z'1 vastte op de dag dat zij tegen Amalek vochten. Daarom mogen wij aannemen dat zij ook in de dagen van Mordechai en Esther vastten op de 13de Adar. Daarom heeft Israël op zich genomen om op deze dag te vasten, en noemt men deze dag *Ta'aniet Esther* – de vastendag van Esther. Het dient om ons eraan te herinneren dat de Schepper luistert naar het gebed van iedereen, wanneer hij in nood is, wanneer hij vast en met heel zijn hart terugkeert tot Hasjem, zoals onze voorouders in die dagen deden. In ieder geval is de verplichting van deze vastendag niet zo streng als die voor de vier vastendagen die in de bijbel beschreven zijn (zie hoofdstuk 121). Daarom mag men er, indien nodig, soepel mee zijn. Een zwangere of zogende vrouw bijvoorbeeld, een zieke, of zelfs iemand met een oog-irritatie, hoeft niet te vasten wanneer hun dat erg stoort.¹

Hetzelfde geldt voor een kraamvrouw in de eerste dertig dagen.² Ook een *chatan* – bruidegom – hoeft tijdens zijn *sjewa' berachot* niet te vasten. Zij „betalen” voor deze vasten op een latere datum.³ Echter, alle andere mensen, die gezond zijn, moeten zich niet van de gemeenschap afscheiden. En zelfs een reiziger die onderweg is en voor wie het moeilijk is om te vasten, moet vasten.

1. Dit voorbehoud geldt alleen voor iemand met een geïrriteerd oog, maar een zwangere vrouw moet niet vasten, zelfs niet als zij daar geen last van heeft. Dit is de mening van de *Jeshoe'ot Ja'akov* maar de *Elia Rabba* is hier streng in (*M.B.* 686:4).

2. Ook *Elia Rabba* is het ermee eens dat een kraamvrouw gedurende de eerste dertig dagen na de bevalling niet hoeft te vasten, ook niet wanneer het haar geen ongemak veroorzaakt (*M.B.* 686:4).

3. Dit geldt alleen voor iemand met 'zere ogen' die niet gevast heeft, maar dit geldt niet voor een zwangere of zogende vrouw, want zij zijn principieel vrijgesteld van vasten (*M.B.* 686:5).

3. De 14de Adar is het Poeriem. Wanneer Poeriem op zondag valt, vervroegt men de vastendag naar donderdag. Wanneer op die dag een *brit mila* – besnijdenis – plaatsvindt, houdt men de feestmaaltijd 's avonds. Echter de *sandak* en de vader van het kind mogen overdag eten en hoeven op vrijdag niet te vasten⁴. Maar ieder ander die vergeten was op donderdag te vasten moet daarvoor in de plaats op vrijdag vasten.

4. Vanaf de avond van Poeriem kleedt men zich in Sjabbat-kleren ter ere van de *meğilla*. Wanneer men thuiskomt uit sjoel, zijn daar de lichten aangestoken, de tafel is gedekt en zijn bed staat gereed. In de avonddienst zegt men na *Sjemonee 'Esree heel-kaddiesj*, met *titkabal*, waarna men de *meğilla* leest. Daarna zegt men *We Ata Kadosj*, enz. (dat staat in de *Mizmor Lamematseach al ajjèlet hasjachar* [Psalm 22], hetgeen over Esther gaat, want daar staat [in vers 3]: *E-lo-hai ekra*, enz. [Mijn G-d ik roep u, enz.], en dat gaat over het lezen van de *meğilla* zoals Rabbi Jehosjoea ben Levi gezegd heeft [in *Megilla* 4a]: „Jedere man is verplicht 's avonds de *meğilla* te lezen en overdag nog eens, want er staat geschreven [Psalm 22:3]: *O, G-d, ik roep U aan bij dag en U antwoordt niet, en ook in de avond zwijg ik niet*; en vlak daarna [vs. 4] staat er: *We Ata Kadosj [Maar U bent heilig]*”). Daarna zegt men heel-kaddiesj zonder *titkabal*. Op *Motsaei Sjabbat* zegt men *Wajehie no'am* en *We Ata Kadosj*, daarna heel-kaddiesj zonder *titkabal*. Daarna zegt men *Wejitteen lecha*, men maakt *havdala* over een beker wijn en zegt '*Aleinoe*.

5. Het is gebruikelijk om voor Poeriem de helft van een op die plaats in omloop zijnde munt te geven [d.w.z. in Europa een halve Euro], als aandenken van de halve sjekel die men destijds in Adar gaf ter financiering van de publieke offers. Het is de *minhağ* om drie halve munten te geven, omdat in *parasjat Ki Tisa* het woord *troema* [donatie] drie maal genoemd wordt.

Men geeft dit 's avonds, voor het lezen van de *meğilla* en dat geld wordt aan de armen uitgedeeld. Een minderjarige is hiervan vrijgesteld, maar wanneer zijn vader eenmaal voor hem gegeven heeft, is hij het voortaan altijd schuldig. Sommigen zeggen dat een jongen van 13 jaar verplicht is [de halve sjekel te geven], maar volgens anderen is hij vrijgesteld, totdat hij twintig jaar is.

6. Op Poeriem zegt men tijdens *ma'ariv*, *sjacharit* en *mincha* „'Al hannissiem”, en wanneer men dat vergeten is te zeggen, is de *din* als bij *chanoeka* (zie hoofdstuk 139, § 21)⁵

7. Iedereen, mannen en vrouwen, zijn verplicht zowel 's avonds als 's ochtends naar de voorlezing van de *meğilla* te luisteren. Daarom moeten ook meisjes naar sjoel komen. Wanneer zij dat niet doen, moet men voor hen thuis lezen. Men moet ook jonge kinderen leren dat zij naar de *meğilla* luisteren.⁶ Maar men moet geen baby's naar sjoel brengen, die de aandacht van de luisteraars alleen maar afleiden.

8. Het is 's avonds verboden de *meğilla* te lezen voor het uitkomen van de sterren, hoezeer het vasten ook stoort. Maar het is toegestaan iets⁷ te eten en te drinken voor het lezen, zoals een kopje koffie of iets dergelijks, om wat op krachten te komen van de vasten.

9. Het is het mooiste wanneer men naar de *meğilla* luistert in een sjoel, waar veel mensen zijn⁸, want „in de

4. De *Rama* schrijft (686:2) dat wanneer Poeriem op zondag valt en men dus op donderdag daarvóór vast en wanneer op die vastendag een besnijdenis plaatsvindt, het is toegestaan om te eten wegens de *brit mila* maar dat iedereen die eet de volgende dag, dat is vrijdag, moet vasten. De *Misjna Beroera* (686:7) vult daarbij aan dat dit geldt voor iedereen die voor de *brit* is uitgenodigd, zelfs al zijn dat er meer dan tien. Zij mogen 's ochtends eten, maar moeten allen de volgende dag vasten. De *M.B.* brengt de *Taz* en de *Elia Rabba* ter sprake die het hier niet mee eens zijn. Volgens hen is iedereen verboden om in dat geval te eten op de vastendag en moet men de feestmaaltijd verplaatsen naar de avond, maar de beide ouders (zie ook *Sja'ar Hatsioen* 687:15), de *sandak* en de *moheel* hoeven niet te vasten zeker niet na de middag. De *Misjna Beroera* voegt daar nog aan toe dat de *Prie Megadiem* schrijft dat wie hier soepel is en de mening van de *Rama* volgt die wij hierboven hebben weergegeven, niets verliest.

5. Daar staat dat zolang men de slot-beracha „*Modiem*” nog niet gezegd heeft, men alsnog '*Al hannissiem* invoegt, en anders zegt men het in *E-lohai netsor*, voor de laatste *Jihejoe Leratson* (*M.B.* 682:4). Wanneer men het ook daar vergeten is, laat men het weg, maar herhaalt de *Sjemonee 'Esree* niet.

6. De *Misjna Beroera* (689:18) schrijft: „Tegenwoordig is helaas het tegendeel waar. Niet alleen luisteren deze kinderen niet naar het voorlezen van de *Meğilla*, maar zij zorgen zelfs voor lawaai zodat de volwassenen niet behoorlijk naar de voorlezing van de *Meğilla* kunnen luisteren. Zij komen alleen naar sjoel om lawaai te maken wanneer het woord 'Haman' genoemd wordt. De vader voert onder deze omstandigheden niet de mitswa uit om zijn kinderen op te voeden. Maar iedere vader moet zijn kinderen bij zich houden en ervoor zorgen dat zij luisteren naar de voorlezing. Wanneer de voorlezer de naam 'Haman' noemt, mogen zij best wat lawaai maken maar dit moet niet het doel zijn waarvoor de kinderen naar sjoel komen.

7. Dat wil zeggen, tot de hoeveelheid van een *kebeitsa* brood [of koek] en diezelfde hoeveelheid drank (*M.B.* 692:14).

8. Dat wil zeggen, dat wie door het jaar met een minjan in een privéhuis dawwent, met Poeriem naar sjoel gaat, als daar veel mensen bij elkaar komen (*M.B.* 687:7).

menigte van mensen is de glorie van de Koning” [*Spreuken* 14:28]. In ieder geval moet men proberen het in een minjan van tien mensen te horen. Wanneer dat niet mogelijk is, dan leest ieder voor zich uit een kosjere *meğilla* met de *berachot* vooraf. Wanneer er één aanwezig is die weet hoe men lezen moet, en de anderen kunnen dat niet, dan leest die ene die het wel weet voor hen, en de rest luistert en heeft daarmee zijn plicht gedaan, ook wanneer er geen minjan van tien is⁹. Echter de na-beracha wordt alleen gezegd bij een *minjan* van tien. Zonder de Naam en het Koningschap te noemen, mag een individu die echter ook zeggen.

10. Het is de algemene *minhağ* van heel Israël dat de voorlezer niet uit een opgerolde *meğilla* leest, maar die uitrolt en blad voor blad opvouwt¹⁰, als een krant, omdat er staat geschreven [*Esther* 9:29] „De Poeriemkrant”. De luisteraars hoeven dit echter niet te doen.¹¹

11. Degene die uit de *meğilla* leest, zegt er zowel 's avonds als 's ochtends drie *berachot* voor: „..... ‘*al mikra meğilla* ,’ „..... *sjeäsa nissiem*,” en „*sjèhèchèjanoe*”. Na het lezen rolt hij de *meğilla* op, legt hem voor zich neer en zegt de na-beracha „.....*harav et riveinoe*, enz.” Wanneer een rouwende de *meğilla* leest, zegt iemand anders de *berachot*, opdat [hij geen] *sjèhèchèjanoe* [hoeft te zeggen].

12. Wanneer men overdag de beracha *sjèhèchèjanoe* zegt, bedenkt men daarbij dat dit ook voor de *misjloach manot* en *matanot leëvioniem* en voor het Poeriem-feestmaal geldt. De gazan moet als hij de beracha zegt, daarbij bedenken dat hij de mensen in sjoel daarmee ook voor deze mitswot van hun verplichting bevrijdt.

13. Wie de *meğilla* voorleest, moet daarbij in gedachten hebben dat daarmee alle toehoorders aan hun verplichtingen voldoen. Ook de luisteraar moet in gedachten houden dat hij hiermee aan zijn verplichtingen voldoet en hij moet ieder woord horen, want als hij slechts één woord niet gehoord heeft, heeft hij niet aan zijn verplichting voldaan. Daarom moet de voorlezer er heel goed op letten, dat wanneer er lawaai gemaakt wordt bij het noemen van de naam Haman, hij stil is, totdat het lawaai helemaal voorbij is. In ieder geval is het gewenst en juist dat iedereen een eigen kosjere *meğilla*¹² heeft, opdat men zelf alles woord voor woord zachtjes kan meezeggen, voor het geval dat men een enkel woord van de voorlezer mist.

Het zou ook goed zijn als iedere vrouw met een wijs hart die in de vrouwenafdeling van de sjoel zit, als het mogelijk is, een kosjere *meğilla* heeft¹², want daar is het extra moeilijk te horen, en de vrouwen hebben dezelfde verplichting als de mannen [om de *meğilla* te horen]. (Wat men doen moet wanneer men de maan nog niet gebensjt heeft als die plotseling midden tijdens de lezing te zien is, staat beschreven in hoofdstuk 97: § 15).

14. De voorlezer moet de namen van de tien zonen van Haman, en ook het woord „tien” in één adem uitspreken, om te laten weten dat zij allen als één [man] werden gedood en opgehangen. Het is de *minhağ* om te beginnen vanaf *chameesj méot iesj* – vijfhonderd man – alles in één adem. Maar wanneer men, zelfs midden in de tien namen, gestopt is om op adem te komen, dan heeft men, als het eenmaal gebeurd is, zijn plicht toch volbracht. In een aantal gemeentes is het de gewoonte dat ook de toehoorders de namen van de tien zonen zeggen, maar dat is een verkeerde gewoonte; alleen de voorlezer hoort te lezen en de gemeente luistert, zoals bij de rest van de *meğilla*. Wanneer de voorlezer het vers: „Op die avond kon de koning niet slapen,” leest (*Esther* 6:1) verheft hij zijn stem, want dat is het begin van het eigenlijke wonder. En wanneer hij zegt: „deze brief” [*Esther* 9:26] schudt hij wat met de *meğilla* .

15. Wie een ongeschikte *meğilla* of een gedrukte tekst voor zich heeft, leest niet mee met de voorlezer, want als hij wel meeleeft, kan hij zijn aandacht niet concentreren op dat wat hij hoort van de voorlezer. En zelfs als hij zich concentreert op datgene wat hij hoort, dan hoort misschien iemand anders wat hij leest en concentreert hij zich niet op het voorlezen van de *sjeliach tsiboer*. Daarom mag niemand de voorlezer helpen door het zachtjes uit zijn hoofd voor te zingen. En ook de vier verzen van de verlossing, welke de gemeente gewoon is hardop te zeggen, moet de *sjeliach tsiboer* herhalen en voorlezen uit een kosjere *meğilla* .

16. Wanneer iemand al aan zijn verplichtingen om de *meğilla* te lezen voldaan heeft en dan voor een ander leest om die van zijn verplichtingen te ontheffen, dan moet die ander de *berachot* zeggen, wanneer hij dat kan. Wanneer die ander een vrouw is¹³, is het beter als de voorlezer de *berachot* zegt¹⁴, en dan zegt hij: „*asjer*

9. Sommigen schrijven dat ook wanneer de anderen uit een *meğilla* kunnen lezen, het toch de voorkeur verdient wanneer één voorleest en daarmee de anderen vrijmaakt, wegens „de menigte”. Echter, sommige *Acheroniem* menen, dat wie kan lezen, zelf leest.

10. Dit moet men doen voordat men de beracha uitspreekt, opdat er geen onderbreking is tussen de beracha en het lezen (*M.B.* 690:56).

11. Hoewel dit de geaccepteerde regel is, is het de gewoonte dat ook de toehoorders hun *meğilla* uitrollen en opvouwen. (*M.B.* 690:56).

12. En wie geen handgeschreven *Meğilla* heeft, moet minstens een gedrukt exemplaar hebben (*M.B.* 690:19).

13. Die de *berachot* niet kan zeggen.

kiddesjanoe bemitswotav wetsiwanoe lisjmoa meğilla ¹⁵.

17. Op Sjabbat, wanneer het geen Poeriem is, is het toegestaan de *meğilla* te vervoeren [wanneer er een *eroev* is]. Maar wanneer Poeriem op een zondag valt, mag men de *meğilla* niet mee naar sjoel nemen als het nog Sjabbat is, omdat men dan op Sjabbat iets voorbereidt voor een werkdag.

18. Wanneer een gemeente geen chazan heeft, die de *meğilla* met de vereiste melodie kan lezen, kan men ook zonder die melodie lezen, zolang men de woorden maar correct leest en het onderwerp niet verandert, zoals [bijvoorbeeld] wanneer men leest „*En Mordechai zat*” in plaats van „*zit*”; of in plaats van: „*En Haman valt*”, leest men „*viel*” en dergelijke, want dat is ook *bedi'avad* – als het eenmaal gebeurd is – niet goed.

Het is toegestaan om punctuatie voor klinkers en zangtekens in de *meğilla* te schrijven, opdat men in een dergelijk noodgeval correct leest. Dit is beter dan dat iemand hem uit een *choemasj* souffleert, want die kan zich daardoor niet voldoende concentreren op dat wat hij hoort van de *sjeliach tsiboer*. Het gevolg is, dat hij zelf alleen uit een *choemasj* gelezen heeft en niet aan zijn verplichtingen voldaan heeft. Wanneer dit toch gebeurd is, moet hij de voorlezing nogmaals aanhoren uit een kosjere *meğilla*.

19. Wanneer een gemeente geen kosjere *meğilla* heeft, maar een die wel op perkament geschreven is volgens halacha, maar er mankeren ergens in het midden enkele woorden, zonder dat daardoor een onderwerp mist, mag men daaruit lezen, met berachot, en de voorlezer moet de ontbrekende woorden uit zijn hoofd lezen, of iemand leest hem die voor uit een *choemasj*. Maar wanneer men helemaal geen *meğilla* heeft, of wanneer er een volledig stuk uit de *meğilla* ontbreekt en het begin of het eind ontbreekt, dan leest ieder voor zich, zonder berachot, uit een *choemasj*.

Een individu die niets anders heeft dan een ongeschikte *meğilla*, leest daaruit, zonder berachot.

20. Een rouwende is gedurende de eerste zeven dagen van zijn rouw onderhevig aan alle voorschriften van de rouwbedrijvenden en hij mag aan geen enkele *simcha* deelnemen of aanzien. Hij mag echter schoenen aandoen en op een stoel zitten, om niet de aandacht te trekken.¹⁶ Wanneer hij 's avonds een minjan in zijn huis kan verzamelen om daar de *meğilla* te lezen, dan is dat het beste. Als dat niet kan, dawwent hij thuis en gaat daarna naar sjoel om naar de voorlezing van de *meğilla* te luisteren. Wanneer dat *motsaei Sjabbat* – uitgaande Sjabbat, zaterdagavond – is, gaat hij na de *se'oea sjelisjie* – de derde maaltijd – naar sjoel, wanneer het nog dag is. 's Ochtends gaat hij naar sjoel voor de *tefilla* en *meğilla*.

21. Wanneer iemands naaste familie overlijdt op *Ta'aniet Esther*, dan is hij een *oneen* op de avond vóór de begrafenis [op de avond van de *meğilla* -lezing], dan luistert hij naar de voorlezing van de *meğilla* door een ander, maar hij eet geen vlees en drinkt geen wijn, want 's avonds is men geen feestmaal verplicht. Maar overdag nadat hij uit sjoel komt, begraaft hij de dode, daarna dawwent hij en leest de *meğilla*, of hij luistert naar iemand anders die voorleest. Wanneer hij de *meğilla* gehoord heeft voor de begrafenis, heeft hij zijn plicht gedaan. Maar het is toch het beste wanneer hij het nogmaals leest zonder berachot. Hij legt geen *tefillien* ook niet na de begrafenis, omdat het zijn eerste dag van de rouw is.

Een *oneen* mag op Poeriem overdag vlees eten en wijn drinken.

22. 's Ochtends staat men vroeg op en gaat naar sjoel. Na *Sjemoné Esré* zegt men half-kaddiesj, waarna men uit Tora de *Parasja Wajawo Amalek* [sjemot 17:8-16] leest voor drie opgeroepen. Daarna zegt men opnieuw half-kaddiesj. Nadat men het *Sefer* teruggebracht heeft, leest men de *meğilla*. Na de beracha wordt 's ochtends geen *Asjèr henie* gezegd. Na *HaE-l Hamosji'a* zegt men *Sjosjanat Ja'akov*, enz.; *Asjrei*, *Oewa Letsion*, heel-kaddiesj met *titkabal*.

Men doet de *tefillien* pas na het lezen van de *meğilla* af, want er staat geschreven: [„En bij de Joden was licht, vreugde, blijdschap] en glorie (*Meğillat Esther* 8:16) en dat wordt [in Traktaat *Meğilla* 16b] verklaard: dat zijn de *tefillien*. Wanneer er een *brit mila* is, besnijdt men voor het lezen van de *meğilla*,¹⁷ omdat er geschreven staat [*Meğillat Esther* 8:16]: „... en blijdschap ...”, en dat is de besnijdenis.

23. In een stad die in de dagen van Jehosjoea bin Noen met een muur omgeven was, leest men op de 15de Adar, maar dat komt in Europa niet voor¹⁸.

14. Het is de algemene *minhağ* dat de voorlezer altijd de beracha zegt voor de toehoorders.

15. In plaats van *al mikra meğilla*.

16. Men rouwt op Poeriem alleen privé in zijn huis en niet in het openbaar (*Rama* 696:4).

17. Volgens de *Prie Chadasj* en de *Gra* leest men de *Meğilla* vóór de *brit mila* (*M.B.* 693:12).

18. In Israël komt dit alleen voor in Jeruzalem, waar op de 15e Adar gelezen wordt. Verder zijn er een aantal steden in Israël waarover twijfel bestaat in dit verband en zij lezen de *Meğilla* zowel op de 14e als op de 15e Adar.